

Varnostni mehanizmi kot vedenjski odziv na zaznano tveganje

Primer parkiranja koles v centru Ljubljane

Vanja Erčulj | Univerza v Mariboru, Fakulteta za varnostne vede

Kako se tveganje tatvine kaže v zaščitnem vedenju?

SLOVENJ GRADEC, 29. 9. 2026

Tatvine koles ogrožajo tudi trajnostno urbano mobilnost

≥ 3.000

letno prijavljenih ali pogrešanih
koles v Ljubljani

Pogoste tatvine povečujejo zaznano tveganje, posledice pa niso le materialne.

zaskrbljenost in strah

zaščitni ukrepi

izogibanje kolesarjenju

Strah pred tatvino lahko zavira uporabo kolesa, zaščitno vedenje pa omogoča nadaljnjo uporabo.

Zaznano tveganje se lahko prevede v zaščito ali izogibanje

ZAŠČITA: ključavnica, način zaklepanja, izbira manj vrednega kolesa

IZOGIBANJE: manj kolesarjenja ali druga prevozna sredstva

1.034 koles smo sistematično opazovali na osmih trasah

1.034

popisanih koles

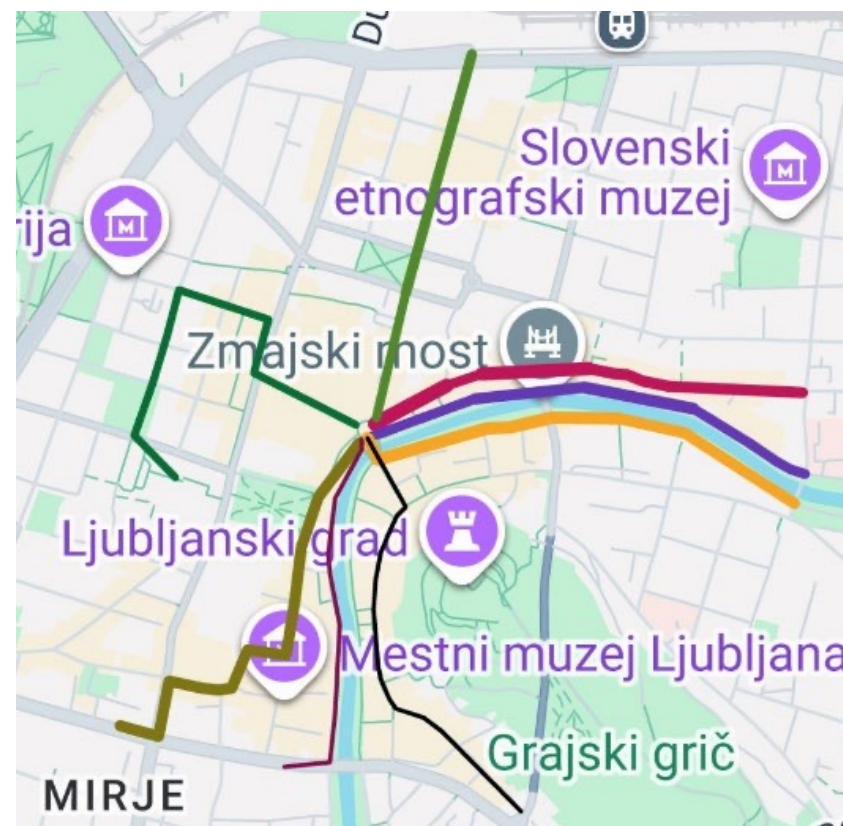
8

tras iz Prešernovega trga

9. 3. 2026

8.30 in 12.00

Opazovanje v skupinah po 2–3; možno podvajanje
približno 2 %.

Usposabljanje je poenotilo presojo koles in načinov zaklepanja

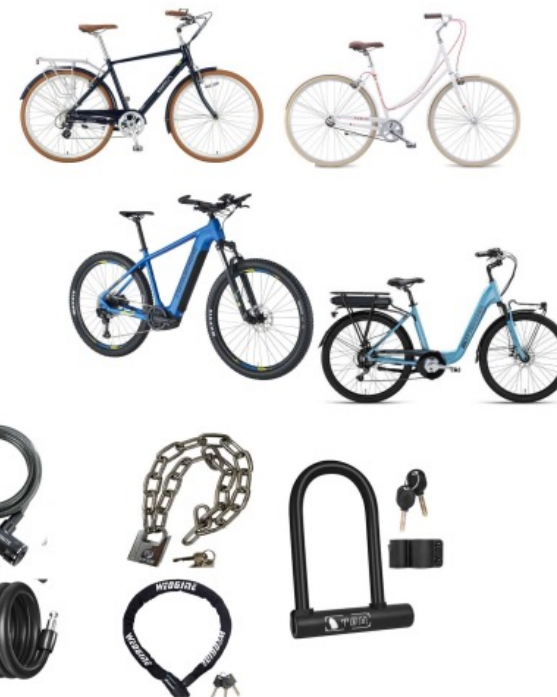
Opazovalci so beležili:

- ✓ okoljske dejavnike
- ✓ tip, pogon in starost kolesa
- ✓ varnostno opremo
- ✓ vrsto ključavnice
- ✓ način zaklepanja

Opazovanje: Varnostna kultura kolesarjev v urbanem prostoru

✓ Usposabljanje opazovalcev

- Tip kolesa (moško/žensko)
- Pogon (klasično/električno)
- Starost kolesa
  - Staro (vidna rja, obraba, zastarel model)
  - Srednje (vidna manjša obraba)
  - Novo (brez obrabe, rje)
- Vrste ključavnic
  - Kabelska ključavnica
  - Veriga
  - D-/U-ključavnica
  - Drugo (vgrajena, ...)
- Način zaklepanja

V središču prevladujejo klasična, starejša in ženska kolesa

61 %

koles ženskega tipa

82 %

starih ali srednje starih

99 %

klasičnih koles

Zaklepanje je pravilo: odklenjenih je bilo le 7 % koles

93 %

zaklenjenih koles

959 zaklenjenih

75 koles brez ključavnice oziroma brez
zaznanega zaklepanja

Razširjen je zaščitni odziv.

Najpogostejši način zaklepanja varuje okvir in pnevmatiko

63 %

okvir in pnevmatika na
stojalo

52 %

Zaklepanje z verigo

Kabelska ključavnica

37 %

D-/U-ključavnica

9 %

Kabelska

Veriga

D-/U

81 % ključavnic se je zaklepalo s ključem.

Stojala so povezana z zaklepanjem, gostota pešcev pa ne

Statistično značilna povezanost

✓ Prisotnost stojal

$p < 0,001$

✓ Ženski tip kolesa

$p = 0,007$

✓ Električni pogon

$p = 0,045$

Brez statistično značilne povezanosti

– Gostota pešcev

$p = 0,096$

– Starost kolesa

$p = 0,520$

Infrastruktura ponuja možnost zaščite; navzočnost ljudi sama po sebi ni dovolj.

Zaščitno vedenje predvsem povečuje napor za tatvino

Povečanje npora

verige, robustnejše ključavnice, zaklepanje na stojalo

Zmanjšanje koristi

pretežno starejša ali srednje stara kolesa

Povečanje tveganja za storilca

gostota pešcev ni bila povezana z zaklepanjem

Opazovano vedenje je skladno s situacijsko prevencijo, vendar zaznanega tveganja nismo neposredno merili.

Ustrezna infrastruktura in izvajanje zaščitnih ukrepov podpirata varno parkiranje

Kolesarji v središču Ljubljane tveganje tatvine pretežno obvladujejo z zaščitnimi ukrepi, ne z očitnim opuščanjem kolesarjenja.

93 %

koles je bilo zaklenjenih

stojala

so bila povezana z zaklepanjem

previdno

motivov in strahu nismo merili
neposredno

Praktična implikacija: dovolj dobro umeščenih stojal in jasna navodila za varno zaklepanje.